

มิติสัมพันธ์แห่งคุณค่าที่ถูกลืมบนรูปร่างของบ้านอีสานใต้

The Southern Isaan house has been forgotten in spatial value.

สนธยา มุลาลินี*

บทคัดย่อ

มิติสัมพันธ์แห่งคุณค่าที่ถูกลืมบนรูปร่างของบ้านอีสานใต้ ด้วยระนาบรูปด้านภายนอกโครงสร้างและรูปแบบ ของบ้านไทยอีสานตอนใต้ ในมุมมองที่มีสาระสำคัญต่อคุณค่าแห่งความงามทางทัศนศิลป์ สอดคล้องกับความงามตามหลักทฤษฎีอัตราส่วนแห่งทองคำหรือไม่ มีแนวคิดภูมิปัญญาใด ที่จะสามารถส่งเสริมนำไปสู่การขยายผล ให้เกิดคุณค่าความงามแห่งสุนทรียภาพ ที่สำคัญต่อเอกลักษณ์ร่วมสมัย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและอธิบายความคิด ที่แฝงอยู่ในมุมมองแห่งคุณค่าและความงามทางทัศนศิลป์ ในอัตราส่วนทองคำ ซึ่งเป็นมิติสัมพันธ์ที่มองเห็นรับรู้ได้จากภายนอก ด้วยรูปร่างส่วนประกอบของบ้านอีสานใต้ วิจัยใช้หลักการด้านมานุษยวิทยาในการกำหนดพื้นที่ศึกษาแบบสุ่มเชิงคุณภาพ ด้วยการสำรวจ สัมภาษณ์ ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านผู้รู้ในท้องถิ่น นักวิชาการ นักออกแบบ สถาปัตยกรรม และผู้ทั่วไป (30 คน) ข้อมูลจากเอกสารหลักฐาน ข้อมูลภาพจากสถานที่จริง นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบการทดลองด้วยข้อมูลอ้างอิง ผลการวิจัยพบว่าบ้านอีสานใต้ มีขนาดรูปร่างของพื้นที่ใกล้เคียงกับอัตราส่วนแห่งทองคำอยู่บ้าง แต่ไม่นิยมเอามาใช้เป็นแบบแผนชัดเจน นิยมสร้างบ้านให้มีขนาดรูปร่างสัดส่วนของพื้นที่ให้สัมพันธ์กับแบบแผนพื้นบ้าน และอ้างอิงหน่วยวัด ระยะเวลา สัมพันธ์ต่อการผลิตวัสดุจากโรงงาน นำเสียดายคุณค่าอัตราส่วนแห่งทองคำ

คำสำคัญ (Keywords) : อัตราส่วนแห่งทองคำ (Golden Ratio), พายหรือไพ (Pi), ฟาย (Phi), บ้านอีสาน (Isaan house, Northeastern house), อีสานใต้ (South of Northeastern region of Thailand, Southern Isaan)

Abstract

The Southern Isaan house has been forgotten in spatial value as plane external structure and model of the Southern Isaan house. The aspect of important value in the beauty

* อาจารย์สาขาศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

of the visual arts has been researched to examine the beauty of golden ratio and wisdom knowledge. This will be promoted the value of visual arts beauty that significant to contemporary era. The purposes of studying and explaining that conceal in the aspect of value and the beauty of the visual arts in the golden ratio can be perceived in external side of the Northeastern house model. The research applied research methods as anthropology model to identify sampling area, qualitative randomization pattern with survey, interview, and wisdom studying. The sampling groups are from wisdom local people, academic fields, architectural designers and specialists in general knowledge. (30 persons) The information such as document and photograph data from sampling group people was brought to evaluate, synthesize and design the experiment. The research result showed that the sizes of the Southern Isaan house are still similar to the ratio of gold but there are unpopular to be patterned. The favor structures of the Southern Isaan house are proportion suitable of sizes and areas that related to local house pattern and reference measuring size of construction material from factory, but, unfortunately, the ratio of gold value is unfavorable.

Keywords : spatial value, South of Northeastern region of Thailand, Southern Isaan, Golden Ratio

บทนำ (Introduction)

ความงามในธรรมชาติ ที่ปรากฏอย่างเป็นระบบแบบแผน เช่น รูปแบบของดอกทานตะวัน ตา สับปะรด ขดลายนกเหยี่ยว ซึ่งมีการคิดค้นคำตอบจากระบบแบบแผนนั้นมาเป็นสมการทางคณิตศาสตร์ ที่เรียกว่า "พาย" หรือ "ไพ" (Pi) ค่าคงตัวทางคณิตศาสตร์ ได้จากความยาวเส้นรอบวงหารด้วยเส้นผ่านศูนย์กลางของวงกลม และ "ฟาย" (Phi) ซึ่งเป็นสมการที่ส่งผลต่ออัตราส่วนแห่งทองคำที่ก่อให้เกิด รูปแบบที่มนุษย์ยกย่องให้เป็นระบบแบบแผนของความงดงามที่มีอยู่แล้วอย่างแท้จริงในธรรมชาติ ซึ่งองค์ความรู้ทางวิชาการข้อนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมต่างๆโดยศิลปินนักคิด นักออกแบบในโลกตะวันตกมาแล้วตั้งแต่สมัยกรีกเกี่ยวกับ "ฟาย" และในโลกตะวันออกเกี่ยวกับ "ฟาย" ดังหลักฐานการใช้ฟาย ในโครงสร้างเสาและรูปร่างรูปทรงของวิหารพาทินอนแห่งกรีกโบราณ (Mario Livio, 2002. page 73-86) ภาพวาดส่วนประกอบโครงสร้างแนวเส้นตั้งเส้นนอนผลงาน ของพีท มองเดรียน ศิลปินตะวันตกสมัยใหม่ และประติมากรรม "พระสมเด็จจักรพรรดิ" อันมีชื่อเสียงเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาในประเทศไทย แบบแผนความงามที่แฝงอยู่ในองค์ประกอบโครงสร้างของผลงานเหล่านี้ย่อมแสดงด้วยคุณค่าแห่งอัตราส่วนทองคำ " 1 : 1.618 "

รูปแบบบ้านโดยทั่วไป เรียกชื่อตามหน้าที่การใช้งานได้แก่ เรือนนอนใหญ่ เรือนเกย เรือนแผด เรือนมีโขงไม่มีโขง เรือนชาน และเรือนครัวหรือเรือนไฟ นอกจากนี้ยังแบ่งตามลักษณะวิธีการได้แก่ เรือนผูก เรือนสับ และอาคารก่อสร้างกึ่งร้านค้ากึ่งที่อยู่อาศัย แบ่งตามคุณสมบัติได้แก่ เรือนชั่วคราว เรือนกึ่งถาวร และเรือนถาวร โดยเฉพาะเรือนถาวร ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวรวม มีความสัมพันธ์ต่อกัน ทางสังคมและวัฒนธรรม ช่วยเหลือ เอื้ออาทรต่อกัน เรือนถาวรที่เป็นเรือนใหญ่แบบประเพณีดั้งเดิมของชาวอีสานที่สืบทอดกันมาพร้อมกับพื้นฐานด้านความเชื่อต่างๆ เช่น มีการเลือกไม้ทำเสาจากไม้มงคลเนื้อดี การแทกโสกหรือวัดขนาดสัดส่วนกว้างยาวสูงต่ำ การบริหารพื้นที่ภายในบ้าน 3 ส่วนใหญ่ๆ แต่ละส่วนกว้าง 3-4 เมตร ซึ่งประกอบด้วย ส่วนเบ่งคือบริเวณที่ใช้สำหรับบูชาผี บูชาพระ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้ยึดเหนี่ยวจิตใจ คุ่มครองป้องกันภัยแก่ครอบครัวให้พบความสุขความเจริญ จึงมีการตั้งหิ้งวางเครื่องบูชาของขลังต่างๆที่เคารพนับถือ เครื่องครัดต่อคะลำหรือข้อห้ามข้อควรปฏิบัติต่างๆ ส่วนกลางคือบริเวณที่นอนของพ่อแม่รวมทั้งลูกชาย และส่วนที่เป็นห้องคือที่นอนของลูกสาวและลูกเขย (สมชาย นิลาธิ, 2532. หน้า 118-121) วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสม ด้วยคุณสมบัติของวัสดุ เช่น ไม้ อิฐ กระจก กระเบื้อง สังกะสี โลหะ อลูมิเนียม คอนกรีต พอเพียงกับคุณภาพที่ต้องการ ประหยัดงบประมาณ สามารถป้องกันแดดและฝน ทนต่อการสั่นสะเทือน และการรับน้ำหนัก สามารถกรองเสียงรบกวนจากภายนอก ไม่เก็บความร้อน ป้องกันไฟ เป็นต้น กระบวนการก่อสร้างยากง่ายแตกต่างกันตามต้นทุนค่าจ้าง โครงสร้างมีความแข็งแรงทนทานตามสภาพอายุการใช้งาน ช่วยปกป้องคุ้มภัยให้คนในบ้านได้อยู่อาศัยปลอดภัย ไม่เดือดร้อน นอนหลับสบาย ลักษณะการแสดงออกทางกายภาพสื่อความหมายต่อจิตวิทยาการรับรู้และความเข้าใจที่เชื่อมโยงให้เกิดการรับรู้ถึงโครงสร้างและเอกลักษณ์ในขณะเดียวกันด้วยองค์ประกอบที่มองเห็น (ปาริชาติ ทองมี, 2549. หน้า 106) คติอีสานโบราณเชื่อว่าการวางผังบ้านแบบ “ล่องตาเว็น” ช่วยให้บ้านเย็นเป็นมงคลแก่ผู้อยู่อาศัย เพราะระนาบผนังหลังคาสามารถทำหน้าที่บังแสงอาทิตย์ได้มากที่สุด ด้วยชายคาที่ยื่นยาว ช่วยบังผนังบ้านส่วนบน ด้วยความลาดชันของหลังคาสูงได้หลังคาจึงมีพื้นที่จำนวนมากสำหรับการระบายความร้อน ประกอบกับการมีช่องลมต่างๆช่วยในการถ่ายเทความร้อนออกไปจากใต้หลังคา แต่ถ้าเป็นหลังคาที่มีความลาดต่ำมาก วัสดุผนังหลังคาอย่างเดียวกัน เมื่อมีการจัดวางหลังคาหันไปทางทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก ก็ไม่สามารถป้องกันความร้อนได้แตกต่างกัน ส่วนของพื้นที่ใดมีช่องว่างหรือช่องลมมากกว่าก็จะสามารถช่วยระบายความร้อนได้ดีกว่า (พงษ์ศักดิ์ ลอยฟ้า, 2550.-) ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้ฉนวนป้องกันความร้อน ส่วนประกอบของบ้าน สร้างความงามที่กลมกลืนในลักษณะรูปทรงของบ้านและสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมภายนอก อีกทั้งมีจุดเด่นที่สะท้อนภาพลักษณ์ของเจ้าของบ้านผสมผสานเป็นรูปแบบวิถีชีวิตทุกขั้นตอนในการสร้างบ้านคำนึงถึงความเหมาะสม กับสภาพภูมิอากาศเขตร้อนชื้น โครงสร้างที่มองเห็นประกอบด้วยส่วนบนที่เป็นหลังคา ส่วนกลางที่เป็นตัวบ้านและส่วนล่างที่เป็นเสาใต้ถุน มุมมองที่มีความงามสง่าย่อมเกิดจากความสะอาดเรียบร้อยจากการจัดวางสัดส่วนองค์ประกอบของบ้าน

ส่วนประกอบของบ้านอีสานใต้ มีลักษณะระนาบหลังคาตรงลาดเอียงในระดับที่แตกต่างกัน บ้านที่มีคุณสมบัติชั่วคราว นิยมมุงหญ้าคาหญ้าแฝก มัดด้วยตอกไม้ไผ่ติดกับซีกโครงไม้ไผ่ หรือใช้ไม้เถา (เถาว์ลย์) ชนิดเหนียวทนทานต่อแรงรัดตึง มัดหญ้าคาหรือหญ้าแฝกแต่ละฟ่อน ให้ติดแน่นอยู่กับแป ที่ เป็นไม้ระแนง เป็นโครงต่อเนื่องไปยังจันทัน ออกไก่ ซื่อเป็นไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่ และใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกประกบ หน้าหลังทับหญ้าคาหรือหญ้าแฝกให้มีความประณีตเรียบร้อย หรือมุงหลังคาด้วยแป้นไม้เนื้อแข็ง (แผ่น ไม้ทับซ้อนหลายแผ่นจากส่วนล่างไต่ระดับขึ้นสู่ส่วนบนของหลังคา น้ำฝนจะไหลจากบนลงล่าง โดยไม่ทัน ได้รั่วซึม) บริเวณหน้าจั่วใช้เพิงหญ้าคา ฝานั้งหญ้าคาหรือไม้ไผ่สานขัดแตะ หลังคากิ่งถาวร มุงด้วยไม้ไผ่ โครงสร้างใช้เสาไม้และผนังไม้ไผ่หุ้มดิน หลังคาเรือนถาวร มุงด้วยแป้นไม้เนื้อแข็งหรือวัสดุทนทานชนิด อื่นๆ ขอบหลังคาจั่วมีปั้นลมหรือแป้นลมไม้เนื้อแข็ง ประกบยึดเป็นเชิงชาย บริเวณหน้าจั่วใช้ไม้แผ่นฝา กระดานเรียงซ้อนเป็นลายแฉนวนหรือแนวตั้งหรือแนวเฉียง ทำเป็นกันสาด ส่วนหนึ่งนิยมทำเป็นรูปดวง อาทิตย์กระจายแสงพุ่งขึ้น หลังคาจั่วสามเหลี่ยมรูปทรงสูง มีพื้นที่ว่างมากบริเวณใต้หลังคา และช่องลม กันสาด ช่วยระบายถ่ายเทอากาศได้ดีขึ้น

หลังคาโดยทั่วไป มีรูปทรงต่างๆ ได้แก่ หลังคาทรงแบน (Flat Slab roof) แนวสมัยใหม่ (Modern) ดูเหมือนไม่มีหลังคา โดยซ้อนหลังคาที่ลาดชันเล็กน้อยด้วยแนวผนังล้อมกรอบ ทำเป็นหลังคา ดาดฟ้าห่อคอนกรีตเนื้อเดียวชนิดกันซึม ไม่ให้มีรอยต่อรอยรั่วป้องกันน้ำซึม หนาอย่างน้อย 10 เซนติเมตร มีระบบกันซึมและทางระบายน้ำ ปรับระดับพื้นลาดเอียงให้น้ำไหลลงสู่ทางระบายน้ำได้ โดย ไม่ให้มีแอ่งน้ำขัง อาจยกกระดานพื้นคอนกรีตให้เกิดช่องอากาศสำหรับกรองความร้อนจากแสงแดด ด้วยการปูพื้นไม้หรือฉนวนบอร์ดเพิ่มอีกชั้น หรือทำสวนดาดฟ้าให้มีร่มเงากรองความร้อนใช้พื้นที่ทำ ประโยชน์อื่นๆได้ หลังคาทรงเพิงหมาแหงน (Lean to roof) มีความลาดเอียงลง เพียงฝั่งเดียว โดยฝั่ง หนึ่งสูงกว่าอีกฝั่งหนึ่ง ระบายน้ำได้ดี สามารถป้องกันการไหลย้อนซึมของน้ำฝนเข้าสู่ตัวอาคารจากฝั่งที่ สูงกว่า เป็นที่นิยมมาตั้งแต่สมัยโบราณ สร้างง่ายไม่สลับซับซ้อนเหมือนหลังคาอื่น ด้วยโครงสร้างไม้หรือ โลหะ มุงหลังคากระเบื้องลอน กระเบื้องแผ่นเรียบ สังกะสี เป็นต้น ช่วยประหยัดวัสดุโครงสร้างมุงหลังคา และงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านค่าจ้างแรงงาน ปัจจุบันได้รับความนิยมมากขึ้น ใช้ได้กับบ้านหลังเล็กถึง หลังใหญ่ มีข้อด้อยคือสามารถบังแดดและฝนได้ทิศทางเดียว จึงต้องระวังเรื่ององศาความลาดเอียงที่ไม่ มากเกินไป หลังคาทรงปีกผีเสื้อ (Butterfly roof) ลักษณะยกแขนออกสองฝั่ง โดยมีฝั่งนอกสูงกว่าฝั่งใน ลาดระดับลดลงมายังรางน้ำกลางตัวบ้าน ซึ่งเป็นรางน้ำที่ลาดเอียงให้น้ำไหลลงมาด้านใดด้านหนึ่ง ป้องกันปัญหาการไหลย้อนซึมของน้ำฝนเข้าสู่ตัวบ้านจากฝั่งที่สูงกว่า ปัญหาการรั่วซึมบริเวณรางน้ำ กลางบ้าน หลังคาทรงนี้จึงไม่ค่อยเป็นที่นิยม หลังคาทรงจั่ว (Gable roof) เหมือนหลังคาแบบเพิงหมา แหงนหันหน้าชนกัน ลาดชันตามความเหมาะสมสวยงามและประหยัดวัสดุ นิยมใช้มานาน มีปัญหาการ รั่วซึมน้อยมาก น้ำฝนไหลลงได้ดีขึ้นกับความลาดชัน ที่มากหรือน้อย มีกันสาดที่จั่วบ้านและเหนือประตู หน้าต่าง ยื่นชายคาให้กว้างขึ้น ช่วยป้องกันฝนสาดได้ดี หลังคาทรงปั้นหยา (Hip roof) หลังคาลาดเอียง

ความชันลงทั้งสี่ด้านสามารถอุ้มได้ครบทุกด้าน รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าจะมีสามเหลี่ยมสองด้านและมีสี่เหลี่ยมคางหมูสองด้าน มีความลาดเอียงทั้งสี่ด้านที่สมดุล ต่อกันก่อให้เกิดความงาม ซึ่งต่างจากรูปทรงปิรามิด (Pyramid roof) ที่มีสามเหลี่ยมทั้งสี่ด้าน มีรางน้ำได้รอบทั้งสี่ด้าน โดยลาดระบายน้ำลงไปได้ทั้งสองทางด้านหน้าหรือด้านหลัง ด้านซ้ายหรือด้านขวา นอกจากนี้ยังสามารถติดตั้งหน้าต่างบานเกล็ดกันสาดยื่นออกจากหลังคาบนด้านที่ลาดเอียง ใช้เป็นช่องระบายอากาศที่ร้อนระอุอยู่ใต้หลังคา โดยมีฝ้าเป็นช่องลมอยู่ใต้ชายคา ช่วยให้เกิดแรงดันอากาศเข้าออกมีชายคาเป็นอุปกรณ์ช่วยบังแดดและฝนได้ทั้งสี่ด้าน ในแนวนอน โดยเฉพาะด้านที่สอดคล้องกับทิศทางการสาดส่องของแสงอาทิตย์ ซึ่งให้ผลต่อปริมาณแสงสว่างที่เหมาะสม ลอดผ่านช่องแสงที่นิยมใช้วัสดุเป็นกระจกโปร่งแสงติดตั้งไว้เหนือหน้าต่างได้ดีที่สุดตลอดระยะเวลาช่วงกลางวัน (ฉันทมน โพรพิทักซ์, 2546. หน้า 356) รอยต่อของหลังคามีมาก การมุงหลังคาที่ได้มาตรฐานช่วยป้องกันการรั่วซึมของน้ำฝน หลังคาทรงมะนิลา (Manila roof) ผสมระหว่างหลังคาจั่วทรงสูงซึ่งมีระนาบเอียงที่ลาดชันเป็นหลัก และมีหลังคาปั้นหยารับช่วงปลายแผ่ออกในระนาบลาดเอียง ที่แตกต่างจากหลังคาจั่ว ใช้เป็นชายคากันสาดทั้งสี่ด้าน ชายคาที่ยื่นยาวออกมาคลุมทั้งสี่ด้านช่วยป้องกันแดดฝนให้กับตัวบ้านได้เป็นอย่างดี เป็นข้อดีทั้งสองแบบ ที่ได้นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เสริมเป็นชาค้ำรองรับน้ำหนักและเพิ่มความมั่นคงแข็งแรงให้กับชายคาที่ยื่นยาวบนหลังคาจั่ว ด้านข้างทั้งสองด้าน อาจติดตั้งหน้าต่างยื่นออกมา ช่วยระบายอากาศที่ร้อนระอุอยู่ใต้หลังคาและเพิ่มช่องแสงสว่างหากมีการประยุกต์ใช้เป็นห้องใต้หลังคา นิยมใช้กับบ้านสไตล์คันทรี่และบ้านร่วมสมัย สามารถระบายน้ำฝนได้อย่างรวดเร็ว เหมาะกับสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้นเป็นอย่างมาก หลังคาทรงโค้ง (Arched) นิยมใช้กับบ้านสไตล์โมเดิร์น ด้วยวัสดุมุงหลังคาที่ทำด้วยโลหะเมทัลชีท (Metal sheet) และอลูมิเนียมที่มีน้ำหนักเบา มีรอยต่อค่อนข้างน้อย สามารถเลือกใช้ความยาวได้ตลอดแนวหลังคา ช่วยลดปัญหาการรั่วซึมของน้ำฝนในภายหลัง ขึ้นรูปโค้งด้วยเครื่องจักร ในรูปแบบโค้ง ครึ่งวงกลมหรือโค้งจุ่มที่ส่วนปลาย หรือกรณีแผ่นมุงหลังคามีความกว้างมาก ๆ ก็สามารถขึ้นรูปโค้งด้วยน้ำหนักของแผ่นมุงหลังคานั้นได้ โดยมีการติดตั้งให้สัมพันธ์ได้อย่างลงตัวพอดีกับขนาดองศาของโครงสร้างหลังคา โครงหลังคาสำเร็จรูปจากโรงงาน ก็มีให้เลือกใช้ได้อย่างสะดวกสบาย หลังคาผสมผสานหลากหลายแบบไว้ทิศทาง (Modern Style) มีการนำหลังคาชนิดต่างๆ มาผสมรวมกัน อาจดัดแปลงโดยนำบางส่วนของหลังคาบางชนิดมาสร้างประกอบกัน เกิดความงามในรูปแบบใหม่ตามที่ต้องการ

วัสดุที่ใช้ทำโครงหลังคาเป็นได้ทั้งไม้ โลหะและอลูมิเนียมทั้งสำเร็จรูปจากโรงงาน ส่วนวัสดุที่ใช้เป็นฉนวนกันความร้อน ฉนวนระบายความร้อน ฉนวนดูดซับเสียงดังจากน้ำฝนที่ตกลงมากระทบหลังคาเป็นส่วนประกอบของโครงหลังคา วัสดุที่นิยมนำมามุงหลังคามีทั้งหญ้าคา หญ้าแฝก ใบตาล ใบตองตึง ไม้แป้น กระเบื้อง ดินเผา สังกะสี โลหะเมทัลชีท อลูมิเนียม บ้านอีสานได้ส่วนใหญ่นิยมหลังคาจั่วสูงจั่วเตี้ย และเพิงหมาแหงน การต่อเติมขยายพื้นที่ใช้สอย มักจะใช้ทั้งแบบจั่วและเพิงฯ ทั้งในส่วนที่ต่อเติมจากบริเวณจั่วหน้าหรือจั่วหลัง ชายคาด้านซ้ายหรือด้านขวา กรณีพื้นที่ใช้สอยด้านล่างที่มีอยู่สูงโปร่ง

เพียงพอ มักจะทำระนาบลาดเอียงของหลังคาส่วนที่ต่อเติมรับตรงลงมาตามแนวหลังคาเดิม แต่ถ้าหากว่าพื้นที่ใช้สอยใต้หลังคานั้นไม่สูงโปร่งเท่าที่ควรและต้องการความสูงโปร่งให้เหมาะสมกับการใช้งาน จึงจำเป็นต้องมีการปรับยกระดับชายคาด้านท้ายสุด ในส่วนที่ต่อเติมนั้นให้สูงขึ้นจากแนวลาดเอียงของหลังคาเดิม คงเหลือระดับความลาดเอียงเล็กน้อย ลักษณะแตกต่างกันนี้ดูเหมือนจะคล้ายกับด้านข้างของหลังคามะนิลา กรณีที่ต่อเติมเชื่อมจากชายคาเดิม และต่อเติมเปลี่ยนระดับลดหลั่นลงมาจากชายคาเดิม ซึ่งแนวลาดเอียง ที่ไม่สอดคล้องกับของเดิมก็ให้ความงามไปอีกแบบหนึ่ง

โครงสร้างตัวบ้านอีสานใต้แบบดั้งเดิม ใช้ไม้เนื้อแข็งตอกยึดด้วยเดือยและสลักด้วยลิ้มอย่างแน่นหนา ฝาผนังบ้านใช้ไม้ไผ่สานขัดแตะ ใช้แผ่นไม้กระดานวางซ้อนในแนวตั้งและแนวนอน โครงสร้างพื้นเรือน และชานแดด ใช้ไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่ปูพื้นเป็นซี่พากลับที่มีหวายหรือเถาวัลย์ ถักมัดติดกันเป็นผืน โครงสร้างการวางผังที่เรียกว่า เรือนนอนใหญ่ เรือนโข่ง เรือนแฝด เรือนเกย ส่วนใหญ่ยังคงเอกลักษณ์แบบแผนเดิม ปัจจุบันการใช้วัสดุและเทคนิคกรรมวิธีในการก่อสร้างนิยมเลือกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นอกจากนั้นแล้วเป็นการวางผังโครงสร้างใหม่ ในลักษณะดัดแปลงจากแบบแผนเดิมและออกแบบใหม่ให้สอดคล้องตามรสนิยมในวิถีชีวิตของผู้เป็นเจ้าของบ้าน บานประตูและหน้าต่าง ใช้ไม้ไผ่สานขัดแตะเข้ากรอบลำไม้ไผ่ ส่วนใหญ่เปิดผลักออก ฝาผนัง ใช้แผ่นไม้กระดานฝาวางซ้อนแนวตั้ง ติดยึดแน่นหนาด้วยตะปูตอกหรือตะปูอัดลม บนคร่าวนอน ที่มีด้านซ้ายด้านขวาตอกยึดติดกับตัวเสาด้วยตะปู และแผ่นไม้กระดานฝาวางซ้อนแนวนอนบนคร่าวตั้งที่มีด้านบนใช้ตะปูติดยึดกับอะเสและด้านล่างติดยึดกับพื้นตงและคาน คร่าวนอนด้านบนติดยึดกับเสาซ้ายขวาก่อนวางเคร่าตั้ง โครงสร้างหลังยุคแรกยังคงใช้ลิ้มและเดือยไม่นิยมตะปู จนกระทั่งถึงยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม วัสดุโรงงานแพร่หลาย จึงค่อยๆหันมานิยมความสะดวกรวดเร็วและเทคโนโลยีสมัยใหม่ บริเวณจั่วนิยมตีไม้แผ่นลายนอนซ้อนกันคล้ายฝา หลังคายังนิยมมุงแป้นไม้หรือกระเบื้องไม้ จนถึงวัสดุสมัยใหม่ ปั้นลมหรือแป้นลมตียึดกับแปหรือระแนงโดยใช้ตะปู ยอดจั่วนิยมเรียบเสมอแป้นจั่ว ชายหลังคายื่นยาวคลุมกันแดดกันฝน ประตูและหน้าต่างสามารถประยุกต์ให้อยู่ในลักษณะเปิดออก-เปิดเข้า-เลื่อน-พับและกระทุ้ง ผังส่วนบนใต้ชายคา มีช่องลมหรือกันสาด ที่บริเวณหน้าจั่วใต้ชายคาก็มีทั้งแบบช่องลมกันสาดและแบบทึบ

เสากลม (ทรงกระบอก) ขนาดแตกต่างกันไป โครงสร้างเสาคาน สกัดเจาะยึดด้วยการเข้าเดือยตอกลิ้มและสกรูขันน็อต ไม้เนื้อแข็งนิยมถากด้วย ปากขวาน ฝากลวดลายเป็นรอยขวานถากได้อย่างมีเอกลักษณ์ที่สวยงาม ตั้งแต่ยุคแรกเริ่มเป็นต้นมา แสดงคุณค่าฝีมือเชิงช่างแบบดั้งเดิม ปัจจุบันมีเลื่อยไฟฟ้าใช้ตัดผ่า และกบไฟฟ้าใช้ไสขัดแต่งผิวไม้ ให้มีความเรียบเนียน อย่างไรก็ตาม บ้านอีสานรูปแบบดั้งเดิมนิยม ให้คุณค่ากับรอยขวานถาก มากกว่ารอยขัดสีที่ดูเรียบเนียน ลักษณะดั้งเดิมจะเห็นรอยถากของเครื่องมือ ที่เป็นขวานถากเกิดรอยตามคมปากขวาน ให้รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม “เสากลมคมปากขวาน” ปัจจุบันก็ยังนิยมรอยขวานถากอยู่บ้าง รวมมาถึงรอยสิ่วถากด้วย (สิ่วทองโค้ง) ชีวิตประจำวันในอดีตเป็นต้นมานั้น คนโบราณมักดำเนินชีวิตอยู่กับการบุกเบิกเข้าป่าถางดง โดยนิยมใช้ขวานเป็น

อุปกรณ์เครื่องมือทำงานด้านการตัดไม้ ถากเถลามาให้เรียบร้อย ก่อนนำมาปลูกสร้างเรือนโรงที่อยู่อาศัย
ผ่าท่อนไม้ ทำฟืน แยกย่อยจากท่อนใหญ่ให้เป็นท่อนน้อยๆ สะดวกใช้เป็นเชื้อเพลิงหุงต้มประกอบอาหาร
ยวน มุลาลินน์ เกษตรกรชาวนาวัย 84 ปี อดีตช่างไม้รับจ้างสร้างบ้านในอีสานใต้ท่านหนึ่ง เล่าให้ฟัง
สืบเนื่องจากเรื่องขวานถากไม้ว่า เพราะเหตุความเคยชินในวิถีชีวิต ของคนโบราณดั้งเดิม เฉพาะคนนิสัย
ที่ชอบพูดจารุนแรง ปากร้ายกับคนอื่น ต้องการพูดจาด้วยคำหยาบคาย ทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บแสบ
ภาษาไทยใช้คำว่า “ไ้ปากขวานผ่าหน้าผาก หรือไ้ปากขวานผ่าหัว” ภาษาเขมรท้องถิ่นสุรินทร์คำว่า
“อาปะเทากาบอันเจิม หรืออาปะเทากาบกะบาล” ปัจจุบันภาษาไทยรวมเป็นคำว่า “ไ้ปากขวานผ่าซาก”
ซาก ซึ่งหมายถึง ซากท่อนไม้ทำฟืนนั่นเอง (ยวน มุลาลินน์, 2557. มิถุนายน 1)

สงวน มุลาลินน์ เกษตรกรชาวนา วัย 83 ปี อดีตผู้ช่วยช่างไม้ เล่าให้ฟังต่อเกี่ยวกับขวาน
อีกว่า ขวานมีสองแบบ ภาษาเขมรท้องถิ่นสุรินทร์ เรียกชื่อแตกต่างกันอย่างชัดเจน ขวานแบบแรกเรียกว่า
“ปะเท” ลักษณะปากขวานวางลงพื้น ติดตั้งด้ามขวานเสียบไว้ด้านข้าง (มีสันขวาน) ใช้ขวานผ่าลงไป
ตรงๆ เมื่อท่อนฟืนที่ตั้งอยู่แยกขาดจากกัน ท่อนฟืน จะกระเด็นออกไปทางด้านข้างทั้งสองด้านอย่าง
ปลอดภัย ไม่กระเด็นมาโดนคนผ่าฟืน และเมื่อขวานมีสันขวาน คนก็เอามาใช้สื่อแทนความหมายที่หยาบ
คาย ด้วยภาษาไทยคำว่า “ไ้สันขวาน” ภาษาเขมรท้องถิ่นสุรินทร์คำว่า “อาชนะองปะเท” คำหยาบแทบ
ทุกคำ มักขึ้นต้นด้วย “ไ้” หรือ “อา” ขวานแบบที่สองเรียกว่า “เดื่อง” ลักษณะปากขวานวางลงพื้น ติดตั้ง
ไม้เถลเสียบไว้แน่นที่ช่องรูด้านบนของขวาน และช่องรูด้านข้างของไม้นั้นก็เสียบด้ามขวานไว้แน่น
สามารถติดตั้งใช้งานได้สองแบบ โดยพลิกปากขวาน ในลักษณะเครื่องหมายบวกคือ แบบแรก วางปาก
ขวานในเครื่องหมายแนวเส้นตั้ง ใช้ขวานผ่าลงไปตรงๆ เมื่อท่อนฟืนที่ตั้งอยู่แยกขาดจากกัน ท่อนฟืนจะ
กระเด็นออกไปทางด้านข้างทั้งสองด้าน อย่างปลอดภัย ไม่กระเด็นมาโดนคนผ่าฟืนเช่นเดียวกัน ส่วนการ
วางปากขวานในเครื่องหมายแนวเส้นนอน ใช้ถากไม้ด้วยการถากดิ่งเข้าหาตัวอย่างระมัดระวัง การถาก
ไม้ลักษณะนี้ ควรยืนกางขาออกให้ห่างจากปากขวานที่ตั้งเข้ามา นั้นหมายถึง ยืนกางขาทั้งสองข้างอย่าง
มั่นคงอยู่บนที่สูงเหนือท่อนไม้ที่จะถาก ซึ่งมีการค้ำยันหรือล็อกยึดท่อนไม้นั้นให้ติดอยู่กับที่เสียก่อน โดย
การตอกสลักท่อนไม้ขนาดย่อมลงมาขวางไว้ตรงหัวท้ายของท่อนไม้ที่วางนอนอยู่นั้น การถากซีก
เหมือนกับการใช้จอบถากหญ้าออกจากผิวดิน (สงวน มุลาลินน์, 2557. มิถุนายน 1) ได้ฟังแล้วเกิด
จินตนาการเห็นภาพชัดเจนทีเดียว ต่อมาเมื่อขวานลดบทบาทลงในปัจจุบัน คำหยาบคายเหล่านั้นจึง
เลือนหายไปตามกาล ใครยังใช้ถ้อยคำเช่นนั้นอยู่ถือว่าโบราณมาก และคงไม่ได้ร่วมสมัย เหมือนกับรอย
ขวานถากที่ปรากฏอยู่บนผิวไม้เนื้อแข็ง คนปัจจุบันยังต้องการรอยขวานถากและมีการอนุรักษ์สืบสาน
คงไว้ซึ่งรอยอันทรงคุณค่า “รอยขวานถากเอกลักษณ์แห่งบ้านอีสานดั้งเดิม” ปัจจุบันสามารถใช้เลื่อยยนต์
หรือเลื่อยไฟฟ้าตัดไม้ให้เป็นเสาสี่เหลี่ยม แปดเหลี่ยม(ดูระยะไกลเหมือนกลม) ใช้กับไฟฟ้าและเครื่องตัด
ไฟฟ้าทำให้ผิวไม้เรียบเนียน เกลี้ยงเกล่าเป็นลักษณะเสากลมก็ได้

เสารูปทรงอิสระตามธรรมชาติ หลังจากขุดลอกเปลือกออกและตัดแต่งลำต้นพอสมควร มีขนาดไม่แน่นอน นำมาใช้สร้างบ้านเพื่อสนองความรู้สึกชิดใกล้ความเป็นธรรมชาติ ด้วยปัจจุบันไม้เนื้อดีเป็นวัสดุที่หายากและราคาแพง ไม้ที่มีรูปทรงแก่นในตรงได้ขนาดต้นปลายสม่ำเสมอ หามาทำเป็นเสากลมลำบาก จึงนำท่อนไม้เหลี่ยมที่มีขนาดต่างๆมาแทนด้วยการต่อประกอบหุ้มรอบเสาคอนกรีต แล้วขัดเจียให้ได้รูปทรงกลม ตามต้องการ ประยุกต์ทำเป็นเสาหุ้มผิวไม้ทรงกลมที่มีขนาดใหญ่เล็กได้ตามต้องการ เมื่อเลื่อยยนต์หรือเลื่อยไฟฟ้าเข้ามามีบทบาทกับงานไม้มากขึ้น จึงนำมาช่วยในการเลื่อยตัดแต่งไม้ให้เป็นเสาเหลี่ยมได้สะดวกรวดเร็วและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในปัจจุบัน

เสาหล่อและฉาบปั้นทรงกลม (ทรงกระบอก) ใช้ท่อซีเมนต์ทรงกลม (ทรงกระบอก เทคอนกรีตหล่อขึ้นรูปทรง หรือใช้แบบพิมพ์โลหะขึ้นรูปหล่อสำเร็จจากโรงงาน หรือประกอบแบบพิมพ์เทคอนกรีตหล่อขึ้นรูปทรงฯ หรือฉาบปั้นแต่งเสาคอนกรีตเสริมเหล็กให้เป็นรูปทรงฯ ที่บริเวณหน้างาน โดยช่างชำนาญการ ต่อมาเริ่มมีความนิยมในก่อปรับเปลี่ยนได้ถูกลงโปร่งให้มีผนังล้อมชิดเสาบ้านแต่ละช่วงเสาให้เป็นห้องห้องขนาดแตกต่างกันตามความต้องการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้เป็นเฉพาะส่วนมากขึ้น แต่ก็ยังคงมีผสมผสานกับช่องว่างของช่วงเสาในความเป็นได้ถูกลง แบบดั้งเดิม (ธานี หงส์สูง, 2554. กรกฎาคม 10)

ได้ทุนบ้านที่มีทั้งปล่อยโล่งและก่อทึบ ส่วนของได้ทุนปล่อยให้มีช่องว่างเปิด ซึ่งเป็นพื้นที่ว่างจริง (นิโรธสิน่า นิสนิ, 2550. หน้า 72-77) อากาศสามารถถ่ายเทได้เป็นอย่างดี ใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ อาศัยหลบเลี่ยงความร้อนตอนกลางวันในช่วงฤดูร้อน แบบก่อผนังทึบติดตั้งประตูหน้าต่างมั่นคงปลอดภัย พัฒนาการจากบ้านชั้นเดียวมีได้ทุนเตี้ยและได้ทุนสูงโปร่งมาเป็นบ้านสองชั้นก่อผนังบ้านอีสานใต้ที่เรียกว่า “บ้านอีสานคลาสสิก” ได้พัฒนาด้านวัสดุมาใช้ไม้เนื้อแข็งเป็นส่วนประกอบโครงสร้างที่สำคัญ ยกย่องในคุณค่าด้านเทคนิคกรรมวิธีฝีมือแบบโบราณ เช่น ไม้ที่มีรอยถากที่เกิดจากขวานหรือสิ่ว การต่อไม้และยึดโครงไม้ด้วยการสกดตอกเดือยเข้าลิ้นในลักษณะเรือนลับ

สนม ศิริทวี เกษตรกรชาวนา อาจารย์หมอดูดาวราชมรและเป่ามนต์คาถาวัย 84 ปี อดีตช่างไม้รับจ้างในอีสานใต้อีกท่านหนึ่ง เล่าให้ฟังว่า บริเวณหน้าบ้านรวมถึงลานโล่งหน้าบ้านมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ต่อความมีสง่าราศรีและโชคดีมีชัย ด้วยเชื่อและนับถือในเรื่องโชคลาภ พลังงานเชิงบวก ความมีมงคล เทพเจ้าเทวดาอำนาจลึกลับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูมิปัญญา เตือนสติคน ที่มีครวญอยู่หน้าบ้านหรือใกล้บริเวณหน้าบ้าน มีการชำระล้าง พื้นดินเฉอะแฉะ มีน้ำครำและเศษอาหาร มีถังขยะหรือกองขยะ มีการเลี้ยงสัตว์ถ่ายสิ่งปฏิกูลสกปรก ส่งกลิ่นเน่าเหม็นอากาศเสีย มีเสื้อผ้าตากแขวนผูกโยง มีสิ่งจัดวางรกรุงรัง ขวางสายตาไม่น่ามอง ไร้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะทำให้พลังเชิงบวกและความมีมงคลหายไป เทพแห่งเงินทองและความโชคดีมีลาภยศ จะผ่านเลย ใจเป็นอย่างไรบ้านก็เป็นอย่างนั้น สะท้อนเอกลักษณ์แห่งตนคู่กับธรรมะและความพอเพียง (สนม ศิริทวี. 2554, มกราคม 25)

จากสารดังกล่าวข้างต้น วิเคราะห์เห็นได้ว่า มิติสัมพันธ์แห่งคุณค่าที่ถูกลิ้มบนรูปร่างของบ้านอีสานใต้ ด้วยระนาบรูปด้านภายนอกโครงสร้างและรูปแบบ ของบ้านไทยอีสานตอนใต้ ในมุมมองที่มีสาระสำคัญ ต่อคุณค่าแห่งความงามทางทัศนศิลป์หรืออัตลักษณ์เชิงนามธรรม (เกียรติศักดิ์ ฤกษ์บุตรศรี, 2548. หน้า 77-80) มีการวิจัยหาคำตอบว่า สอดคล้องกับความงามตามหลักทฤษฎีอัตราส่วนแห่งทองคำ หรือไม่ มีแนวคิดภูมิปัญญาใด ที่จะสามารถส่งเสริมนำไปสู่การขยายผลให้เกิดคุณค่าความงามแห่งสุนทรียภาพ ที่สำคัญต่อเอกลักษณ์ร่วมสมัย ในดินแดนอีสานใต้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและอธิบายความคิด ที่แฝงอยู่ในมุมมองแห่งคุณค่าและความงามทางทัศนศิลป์ ในอัตราส่วนทองคำ ซึ่งเป็นมิติสัมพันธ์ ที่มองเห็นรับรู้ได้จากภายนอก ด้วยรูปร่างส่วนประกอบของบ้านอีสานใต้

วิธีการศึกษา (Research Methodology)

วิธีวิจัยให้หลักการด้านมานุษยวิทยาในการกำหนดพื้นที่ศึกษา แบบสุ่ม เชิงคุณภาพด้วยการ สัมภาษณ์ ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านผู้รู้ในท้องถิ่น นักวิชาการ นักออกแบบสถาปัตยกรรม และผู้รู้ทั่วไป (30 คน) ข้อมูลจากเอกสารหลักฐาน ข้อมูลภาพจากสถานที่จริง นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบการทดลองด้วยข้อมูลอ้างอิง เช่นเดียวกับกระบวนการออกแบบ สิ่งประดิษฐ์สร้างสรรค์ทั่วไป ที่เริ่มต้นด้วยการร่างภาพจำนวนมากเพื่อคัดเลือกเพียงแบบเดียวหรือไม่ก็แบบเพื่อนำไปผลิตเป็นผลงานจริง กระบวนการวิจัยนี้ก็เป็นทำนองคล้ายกันคือ เริ่มด้วยกระบวนการสุ่มสำรวจเบื้องต้น ลงพื้นที่ภาคสนาม หมู่บ้านริมถนนหลวงสายหลัก ของจังหวัดในอีสานตอนใต้ รวบรวมสาระข้อมูล บันทึกภาพ บ้าน คัดเลือกภาพฯ จำแนกคุณสมบัติ แยกประเภท จัดลำดับ วิเคราะห์คัดเลือกเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างทางการวิจัย โดยการมีส่วนร่วม แล้วนำผลสรุปมา สังเคราะห์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยมีการถอดแบบภาพจำลองจากทัศนียภาพมุมมองสามมิติ นำสู่ภาพสองมิติ และสร้างภาพสองมิติ ที่อ้างอิงตรงต่อหน่วยวัดจริงกับข้อมูล ที่ได้มาจากการสำรวจ นำผลของตัวเลขที่ได้มาจากขนาดรูปร่าง บนระนาบพื้นที่ของภาพที่ได้จากการถอดแบบจำลองและการสร้างภาพจากมุมมอง ที่กำหนดว่าสำคัญต่อการมองเห็นสาระแห่งความงาม อันได้แก่ มุมมองด้านหน้า (Front View) ด้านข้าง (Side View) ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ในมุมมองทัศนียภาพสามมิติ (Perspective) ด้านหน้าเฉียง เข้าสู่ระบบการแปลผลอ้างอิงต่ออัตราส่วนแห่งทองคำ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล (Results and Discussion)

ทฤษฎีอัตราส่วนแห่งทองคำหรือสัดส่วนแห่งความงาม (1 : 1.618) องค์ความรู้ทางวิชาการที่เปิดเผยจากความจริงแท้ของธรรมชาติ ยังสืบทอดอยู่ในดินแดนตะวันตกและตะวันออก เป็นที่ทราบกันดีในวงการนักวิชาการ สถาปนิกนักออกแบบอาคาร และช่างพื้นบ้าน ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ บ้านอีสานตอนใต้ ในมุมมองที่มีสาระสำคัญด้านอัตราส่วนที่มีต่อคุณค่าแห่งความงาม ทางทัศนศิลป์ บนระนาบภาพด้าน ที่ปรากฏอยู่ภายนอกโครงสร้าง ซึ่งต่างจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้บางชนิด นักออกแบบได้พิจารณาเลือกใช้ อัตราส่วนแห่งทองคำในการออกแบบฯ เช่น อัตราส่วนของจอโทรศัพท์ จอคอมพิวเตอร์ จอโทรทัศน์ เครื่องดนตรีกีต้า เป็นต้น เช่นเดียวกับกรณีการประดิษฐ์เรือสำเภาจำลอง ตามขนาดสัดส่วนที่มาจากฐานความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามเจาะจงสำหรับ ผู้ครอบครอง ช่างพื้นบ้านทั่วไป มิได้ให้ความสำคัญเท่าใดนัก กับเรื่องความงาม ที่สอดคล้องกับทฤษฎีอัตราส่วนแห่งทองคำ ส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสาระความรู้วิชาการเรื่องนี้ และยังสร้างบ้านให้มีขนาดพื้นที่ ตอบสนองต่อความพึงพอใจของเจ้าของบ้านที่ไม่เคยทราบสาระเรื่องอัตราส่วนแห่งทองคำนี้เลย

บ้านอีสานใต้กลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง ได้รับการพิจารณาคัดเลือกคุณสมบัติความงาม ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ขนาดรูปร่างส่วนประกอบบางส่วนในโครงสร้างของตัวบ้านฯ ที่สำคัญต่อการมองเห็น ซึ่งเป็นมุมมองทัศนียภาพสามมิติ มาสู่มุมมองสองมิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือช่วย อย่างมีกระบวนการของตรรกะทางวิทยาศาสตร์ มีการระบุขนาดเป็นสัดส่วน กว้างและยาว รูปร่างสัดส่วนของระนาบพื้นที่ แสดงผลของความสัมพันธ์ ที่นำมาใช้อ้างอิงต่อทฤษฎีอัตราส่วนแห่งทองคำ ซึ่งมีความงามปรากฏเป็นส่วนประกอบ มีอยู่บ้างเล็กน้อยที่มองเห็น รับรู้ได้จากภายนอกในสัดส่วนกว้างและยาวสัมพันธ์ใกล้เคียงกับอัตราส่วนแห่งทองคำ ทั้งนี้เพราะความคิดเริ่มต้นจากขั้นตอนการออกแบบ เพื่อก่อสร้าง ไม่นิยมเอาทฤษฎีอัตราส่วนแห่งทองคำ มาประกอบเป็นเงื่อนไขด้านการคำนวณเป็นแบบแผนมาตรฐานสากล แต่นิยมสร้างบ้านให้มีขนาดรูปร่างสัดส่วนของพื้นที่ ให้สัมพันธ์กับแบบแผนพื้นบ้าน ด้วยรูปร่างรูปทรงในเอกลักษณ์ของบ้านอีสานใต้ ซึ่งภายในประกอบไปด้วยมวลงและที่ว่างที่มีต่อบทบาทการใช้พื้นที่เพื่อดำเนินวิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัว และขนาดพื้นที่นั้นอ้างอิงต่อหน่วยวัดระบบเมตริกซ์ ที่มีหน่วยเรียกระยะขนาดเป็นเมตร ฟุต นิ้ว เซนติเมตร มิลลิเมตร วา ศอก คืบ ที่สัมพันธ์ต่อการผลิตวัสดุจากโรงงาน การนำวัสดุมาใช้งานจะคำนึงถึงวัสดุที่มีขนาดลงตัวหรือใกล้เคียง อาจจำเป็นต้องมีการตัดบางส่วนของวัสดุออกไปบ้างหรือตัดต่อบ้าง เพื่อให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ บนแนวคิดของความประหยัด จึงควรมีการฟื้นฟูคุณค่าความงามในอัตราส่วนแห่งทองคำ นำมาพัฒนาใช้กับการออกแบบก่อสร้างบ้านอีสานใต้ให้แพร่หลาย เพื่อเชิดชูคุณค่าทางภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยมีอัตราส่วนแห่งทองคำสำหรับอ้างอิงการอธิบายในสาระอัตราส่วนสัมพันธ์ ที่ก่อให้เกิดความงาม ซึ่งมีอยู่ทั้งการมองเห็นรูปธรรมของวัตถุเป็นตัวบ้านฯและความรู้สึกอันเป็นนามธรรมที่มีอยู่ในจิตใจของคนตอบสนองต่อจิตวิทยาการรับรู้ อันสอดคล้องกับแนวคิดของอริสโตเติลและเพลโต นักปรัชญาทาง

ตะวันตก สองมุมมองทั้งวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สอดคล้องกับแนวคิดเชิงพุทธ แนวคิดเซนลัทธิ เต๋า ซึ่งเป็นปรัชญาทางตะวันออก ที่เน้นให้สาระสำคัญนั้นอยู่กับการเข้าถึงสภาวะภายในจิตใจ รู้จักกับความพอประมาณ รู้จักปล่อยวางกิเลส รู้จักเพียงพอและพอเพียง รู้จักพึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ เป็นการมองโลกอย่างเข้าใจทั้งสภาวะรูปธรรมและนามธรรม การรักษาความสมดุลแห่งจิตใจของตนนั้น ก็นับเป็นอัตราส่วนแห่งทองคำในอีกรูปแบบหนึ่งเช่นกัน.

ข้อเสนอแนะ เพื่อมุ่งพัฒนาความคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีอัตราส่วนแห่งทองคำ (Golden Retio) สำหรับออกแบบสร้างสรรค์บ้านอีสานได้ร่วมสมัย ประยุกต์ความเรียบง่ายคู่กับรูปแบบการดำเนินชีวิตพอเพียง รวมทั้งออกแบบสร้างสรรค์สัญลักษณ์การ สื่อความหมายต่างๆ โดยเน้นให้มีโครงสร้างและรูปแบบปรัชญาความคิดจากรากเหง้าภูมิปัญญาดั้งเดิม ที่แฝงไปด้วยอัตลักษณ์ลูกอีสาน(อีสานใต้) ให้มีผลต่อความรู้สึกและประโยชน์ใช้สอย มุ่งสู่คุณค่าที่สัมผัสรับรู้ได้ในองค์ประกอบกายภาพทางรูปธรรม ที่สัมพันธ์กับนามธรรมและสัมพันธ์ไปยังมิติอื่นๆ ด้วยสาระความงามแห่งสุนทรียภาพ

สรุป (Conclusion)

สัดส่วนของระนาบพื้นที่ ซึ่งมีความงาม ปรากฏเป็นส่วนประกอบรูปร่างและที่ว่างสัมพันธ์มองเห็นและรับรู้ได้จากภายนอก ในสัดส่วนกว้างและยาว ด้วยอัตราส่วนแห่งทองคำ หากจะนำไปใช้ สืบสานด้วยบ้านอีสานใต้ รูปธรรมอันทรงคุณค่า ทางจิตวิทยาการรับรู้ ให้มีสาระแห่งความงามทางทัศนศิลป์ อันประกอบไปด้วยเหตุผล เชิงตรรกะทางคณิตศาสตร์ ผู้ที่ใช้ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี และความเข้าใจในคุณค่าพื้นถิ่นของตน ด้วยสภาพธรรมเช่นนี้ ทำสิ่งใดอยู่ที่ไหน ย่อมมีความงามปรากฏเสมอ

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

เอกสารอ้างอิง

กตัญญู ชูชื่น. (2526). **ความรักถิ่นฐานของชาวชนบท**.

กรุงเทพฯ : งานวิจัยวัฒนธรรมของสำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

เกียรติศักดิ์ ฤกษ์บุตรศรี. (2548). **การรับรู้ความเคลื่อนไหวทางสายตากับการออกแบบ**

สถาปัตยกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2536). **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ :

อมรินทร์พริ้นเตอร์กรุ๊ป. คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. (2525).

งามพิศ สัตย์สงวน. (2542). **การวิจัยทางมานุษยวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2531). **ทิศทางหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพฯ : หมู่บ้าน.

_____. (2538). **วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฉันทมน โปธิพิทักษ์. (2546). **การศึกษารูปแบบของอุปกรณ์บังแดดและช่องแสงทางด้านข้าง**

เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้แสงสว่างจากธรรมชาติภายในห้องเรียน.

วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธานี หงษ์สูง. (2554, กรกฎาคม 10). **ช่างรับเหมาก่อสร้างบ้าน หมู่ที่ 1 บ้านสลักได. สัมภาษณ์**.

ชัยยศ วิษณุวรพันธุ์. (2543). **ธรรมชาติ ที่ว่างและสถานที่**. ไฟล์อิมเมจ ฟรอนต์กรุ๊ป.

เดชณรงค์ วณสันเทียะ, (...). **การศึกษาเรือนอีสาน – เขมร ตำบลห้วยเหนือ อำเภออุบลรัตน์**

จังหวัดศรีสะเกษ. ...มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ธรรมะอำพัน กิจงาม และคณะ. (2531). **อดีตอีสาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

น.ณ ปากน้ำ. (2548). **แบบแผนบ้านเรือนในสยาม**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ...

วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิตา ชูโต. (2548). **การวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ฟรอนต์ไพร.

ปาริชาติ ทองมี. (2549). **การศึกษาลักษณะทางกายภาพของงานสถาปัตยกรรมในเชิง**

สื่อความหมาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหา

บัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประเวศ วะสี. (2536). **การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น : ภูมิปัญญาชาวบ้าน**

กับการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ปฤถรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. (2547). **ศิลปศึกษา จากทฤษฎีสู่การสร้างสรรค์**.

- สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ศักดิ์ ลอยฟ้า. (2550). **การศึกษาประสิทธิภาพในการลดความร้อนของหลังคาโลหะด้วยการใช้หลังคาสองชั้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยวน มุลาลินน์, สงวน มุลาลินน์. (2557, มิถุนายน 1). ผู้อาวโสหมู่ที่ 1 บ้านสลักได. สัมภาษณ์.
- วิจิต คลังบุญครอง. (2535). **โครงการวิจัยเรื่องสถาปัตยกรรมบ้านพักอาศัยพื้นเมืองของชาวไทยอีสานกลุ่มต่าง ๆ ไทย-ผู้ไท**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สนม ศิริทวี. (2554, มกราคม 25). ผู้อาวโสหมู่ที่ 1 บ้านสลักได. สัมภาษณ์.
- สมชาย นิลอาธิ. (2532). **การสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของเรือนอีสานกรณีศึกษาบ้านหนองขาม จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2538). **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย : แนวทางอนุรักษ์และการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- อดิน รพีพัฒน์. (2551). **วัฒนธรรมคือความหมาย ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- เอกชัย สุนทรพงศ์ และเสาวนิตย์ แสงวิเชียร. (2529). **ความงามสุนทรียศาสตร์สำหรับผู้ไม่รู้**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- Jill Britton, (____). "Golden Section in Art and Architecture". Address:
<http://britton.disted.camosun.bc.ca/goldslide/jbgoldslide.htm>
Online 10/02/2012.
- Mario Livio, (2002). **The Golden Ratio : The Story of Phi, The World's Most Astonishing Number**. New York : Broadway Books.
- Theodor Landscheidt, (2005). "The Golden Section: A Cosmic Principle". Address:
<http://bourabai.narod.ru/landscheidt/consider.htm> Online 4/03/2011.